

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

UDVARHELYMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI, SZÉPIRODALMI, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, A MEGYEI GAZDASÁGI EGYLET, A SZÉKELYFÖLDI ELSŐ BAROMFITENYÉSZTŐ ÉS MÁR EGYLETEK KÖZLÖNYE

<p>Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.</p> <p>ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronaért kapják.</p> <p>Telefon Egy példány 10 fillér. Telefon</p>	<p>FÜSZERKESZTŐK:</p> <p>Dr Gyarmathy Dezső, földbirtokos.</p> <p>Dr Kállay Tamás, orsz. képviselő.</p> <p>Dr Hinléder Fels Ernő, orsz. képviselő.</p> <p>Dr Pál Ernő, ügyvéd.</p> <p>Dr Viola Sándor, ügyvéd.</p> <p>SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS: Fülei Sz. Lajos.</p>	<p>SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL: Kossuth Lajos utca 15. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.</p> <p>Apróhirdetések szávkint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért, más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyit-tér sora 1 K.</p> <p>M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.</p>
--	---	--

Erőszak.

Az az országos mozgalom, mely a törvénytelen kormány ellen az alkotmány védelmére mindegyre erősödő lelkesedéssel foly, a kormánynak kellemetlen kezd lenni. Az a nagyhangú kijelentés, hogy ez a magyar kormánynak nevezett bécsi cseléd-társaság szigorúan a törvényekhez fog alkalmazkodni, csak arra való volt, hogy a nemzetet megtevéssze s az ellenállás szervezésében tunyává tegye.

Most, hogy látja a darabontkapitány, hogy végre-valahára nem hiszünk a németnek, arra határozta el magát, hogy a nemzeti ellenállást, mely reá nézve mindegyre kellemetlenebb, a törvényhatósági határozatok megsemmisítésével fogja megtörni.

Tervnek ez is terv, de törvényesnek ép oly törvénytelen, mint maga az egész kormány és annak minden intézkedése. Megsemmisíteni a törvényen alapuló határozatot! Ki hallott ilyet? Hiszen nálunk, de sehol a világon, ahol alkotmányosság van, törvényt rendelettel megváltoztatni vagy megsemmisíteni nem lehet.

Már pedig a törvényhatóságok azon határozatait, melyek az országgyűlésileg meg nem szavazott adók behajtását és a meg nem ajánlott ujoncok kiállítását megtagadják, magán a törvényen alapulnak, mert az 1886. évi XXI. t.-c. 20. §-a kimondja, hogy az országgyűlés által meg nem szavazott adók tényleges behajtására és meg nem ajánlott ujoncok tényleges kiállítására vonatkozó kormányrendeleteket a törvényhatóság nem köteles végrehajtani. Az adóbehajtás és az ujoncok kiállítása alatt pedig nemcsak a végrehajtást és a kényszerujoncozást érti a törvény, hanem az önként fizetett adók elfogadását és beszolgáltatását és az önként jelentkező ujoncok besorozása körül való közreműködést is.

A törvénynek ez a rendelkezése alkotmánybiztosíték, melynek szigorú betartása nélkül az országgyűlésnek adó- és ujoncmegtagadási joga haszontalan frázissá, közönséges hazugsággá válnék. Hatályossá, a nemzeti erő igazi forrásává és az alkotmány igazi védőbástyájává csak akkor válik az országgyűlésnek

ezen joga, ha a nemzetnek módjában áll azt érvényesíteni. Erre pedig első sorban a törvényhatóságok hivatottak és kötelesek. Egyesek összetévesztve a magán és közjogokat, önző érdekekből könnyen vetemedhetnek arra a galádságra, hogy a végrehajtó hatalmat bitorló kormányt pénzzel és katonai szolgálattal támogatassák. Ennek megakadályozására való a törvényhatóságok azon joga, hogy a meg nem szavazott adókat beszolgáltatni és az ujoncokat kiállítani nem kötelesek. A törvény egyenként felsorolja azokat a határozatokat, a melyek miniszteri jóváhagyás előtt végre nem hajthatók. Ezek között azonban az adó és ujoncmegtagadására vonatkozók nincsenek. És természetesen nem is lehetnek. Hiszen, mint már említettem, a törvényhatóságoknak ez a joga ép a nemzet két legsarkalatosabb jogának a kormány ellen való megvédésére szolgál, tehát az ezt érvényesítő határozatokat már a dolog természeténél fogva is ki kellett vonni a kormány jóváhagyási jogköréből. Hogyan lehet még csak elképzelni is olyan kormányt, amely jóváhagyja az olyan törvényhatósági határozatokat, a melyek a kormányzás két nélkülözhetetlen eszközének, a pénz és katonaság beszolgáltatásának megtagadását mondják ki? És miféle bárgyu alkotmánybiztosíték az, amelynek alkalmazása és érvényesítése a kormány jóindulatától függ? Vagy tiszteli a kormány az alkotmányt, vagy nem. Ha tiszteli, akkor parlamenti többség nélkül meg sem születik, annál kevésbé kormányoz. Ha nem tiszteli, akkor nem hagyja jóvá az alkotmány védelmére hozott megyei határozatokat, mert azok ellene irányulnak. Ebben rejlik annak oka, hogy az ily határozatok végrehajtását a törvény nem tette kormányjóváhagyástól függővé.

És ha a kormány azt a jogot vindikálja magának, melyet a törvény nemhogy nem adott meg neki, hanem határozottan elvont tőle, akkor már nem a vármegye határozatait, hanem magát a törvényt akarja rendelettel megváltoztatni.

És ez elegendő ok lesz a kormány vád alá helyezésére.

Hogy fegyelmi eljárást indít azok ellen a tisztviselők ellen,

akik a törvény és a törvényes alapon álló vármegyei határozat értelmében járnak el! Hát ilyet ki hallott? Mióta fordult föl az erkölcsi érzés annyira az emberekben, hogy jog legyen a jogtalanság és büntény az, amit a törvény parancsol? Aki ilyeneket ki tud eszelni, az nem egy ország élére, hanem a fegyházba, vagy a tébolydába való.

Mit szóljunk ahhoz a fenyegetéshez, hogy az adószedésre hivatott községi előjárósági tagokat sikkasztásért fogják megbüntetni? A sikkasztás fogalmát a büntető törvény határozza meg. E szerint a közhivatalnok akkor követ el sikkasztást, ha a hivatalánál fogva kezeihez lett vagy őrizetére bízott pénzt jogtalanul eltulajdonítja. Eltulajdonítás nélkül nincs sikkasztás. Az hogy a hivatalnok a kezéhez lett pénzt jogosulatlanul nem adja ki, nem eltulajdonítás, hanem épen a hivatali kötelességnek pontos és lelkiismeretes teljesítése, amire őt esküje kötelezi. Az pedig nyilvánvaló, hogy az a kormány, amely az egész ország bizalmatlanságával találkozik, amely az országgyűléstől adót és ujoncot nem kapott, nem tekinthető jogosultnak arra, hogy az ország pénzét kezelje, tehát az adók kezelésével megbízott hivatalnokok épen akkor követnének el szabálytalanságot és járnának el törvénytelenül, ha a közpénzeket ilyen kormány rendelkezésére bocsátanák.

Ezzel a fenyegetéssel csak azt árulják el azok az urak, akik magukat magyar kormánynak nevezik, hogy nemcsak rosszlelkű zsoldosai az osztrák hatalomnak, hanem tudatlanok is.

És az egészből az is kitűnik, hogy az ugynevezett kormánynak égető szüksége van már a pénzre, tehát nekünk a fenyegetésektől megijedünk nem szabad, hanem még kitartóbban kell haladnunk a megkezdett uton, melynek vége nem lehet más, mint teljes függetlenségünk kivívása. Dr Pál Ernő.

A politikai helyzetről.

A katonaság.

Mióta egyeduralom van a világon, megvan a katonaság is. Ezt tartották a hatalom legbiztosabb támaszá-
nak és törekedtek is a deszpoták a

szervezetbe egy olyan gépezetet állítani fel, mely nem gondolkodik, hanem bármely irányba indítva, kerlelhetetlenül rombol, pusztít. De viszont arról a kényurak nem tehetnek, ha e gépezet emberi alakot öltve magára, a gondolkodás mesterségét is eltanulva, igen gyakran volt urai ellen fordul, azokban csinál kárt.

A nép elégedetlen az önkény és visszaélésekkel szemben, de teljes sikere csak akkor van fellépésének, ha a fegyveres erő is hozzácsatlakozik.

A történelem igen gyakran felmutat eseteket, hol a katonai forradalom egymaga is romba döntötte a hatalmat. Nerót, a kegyetlent, ki nem átallotta megöletni édes anyját, Agrippát, első nejét Oktáviát, avagy tanítóját Senecát, költőtársait és jó barátait Lucanust és Petroniust, mindenkit, ki azelőtt kedves volt, Galba vezetése alatt saját katonái kényszerítették reá, hogy öngyilkos legyen. Megbuktatta ez által az alig 31 éves szörnyember uralmát.

A zord nevelésű, korlátolt gondolkozású, kegyetlenségre hajló I. Péter cárt 1801 március 12-iki éjszakán az ugynevezett Michaelowski-féle palotában Pahlen gróf külügyminiszter alaposan kieszelt terve szerint legbizalmasabb testőrtisztjei fojtják meg. És nem-e így történt a kis Szerbiában, hol Sándor királyt nejével egyetemben szintén testőrtisztjei kaszabolják össze és ültetik trónra a most uralkodó Péter királyt, kiben inkább megtestesítve látják a királyi tekintélyt.

A gondolkodó katonák szép példáját látjuk hazánk történetében 1458 január 24-én, mikor az alig 15 éves Hunyadi Mátyást királynak választják és ezáltal a magyar történelem egy fényes lapját örökítik meg.

Avagy nem a gondolkodó katonák névsorát öregbitik az 1848-49. évi függetlenségi harcunkhoz csatlakozó addig osztrák katonák.

Mélyreható az orosz hadsereg „a gondolkodó tiszték szövetségének” e héten napvilágot látott levele, melyben nyíltan kijelentik: „Mi, akik tisztí becsületünkre olyan büszkék vagyunk, mi, akik az ország fegyveres hatalmának élén állunk, mi, akikre rá van bízva a birodalom területi integritásának megőrzése, a nemzet erkölcsi és anyagi érdekeinek megvédése, mi, akiknek az a kötelességünk, hogy fennn lobogtassuk a lovagiasság zászlaját, védelmezve a gyöngét, megóva a jogot és az igazságot országszerte; mi most utálatos és méltatlan szerepet játszunk.”

És nem félnek kijelenteni, hogy: „A nép java, a mi javunk; a nemzet szerencséje a mi szerencsénk; az ő szerencsétlensége a mi szerencsétlenségünk. Nyujtsunk tehát kezét a mi fiatalabb testvérünknek“.

Mily lélekemelő az önkényuralom valódi megtestesítője — a muszka cár katonáinak nyilatkozata és minálunk a parlamentáris országban, hol a katonaságot a népképviseleti alapon álló országgyűlés szavazza meg, e megszavazott katonát a nép adja, Fejérváry, a felelős miniszter a kardjára csap és katonai erőszakra hivatkozik.

A törvénytelen kormány fenyegetései.

A belügyminiszter fenhargon hirdeti, hogy megsemmisíti a megyék, városok azon határozatait, melyek az önkéntes adók visszatartását kimondták, az ujonccsallitást megtiltották. Fejérváry eljárást indít azon tisztviselő ellen, ki megsérti vagy hanyagul teljesíti a törvényben és szabály- vagy kormányrendeletben megszabott kötelességét.

Ha a tisztviselők nem engedelmessé válnak, egymásután felfüggesztik őket állásuktól és helyetteseket rendelnek, esetleg miniszteri vagy kormánybiztosokkal végzetetik az állami közigazgatást a községekben és a törvényhatóságokban. — A községekben fogja követelni a múlt évi adóhátralékokat, idején önkéntes adókat és a fogyasztási adókat. Ha a községek a visszatartani szándékolt pénzeket az adóhivatalnál helyezik letétbe; a kormány a pénzekre ráteszi kezét. Ha pedig egyebütt helyezik letétbe, a kormány a számkezelőket sikkasztás miatt pörbe fogja és becsuktatja.

Tehát ilyen hatalmas egy kormány, ki mögött a kamarilla áll az ő apparátusaival.

A nemzeti szövetkezés.

Egy csepp víz, ha a földre hull, nyomtalanul eltűnik, ha több esik földünkre, termékenyítő, avagy sárt

csinál, de ha igen nagy tömegbe van, árradattá válik és mindent elsodor maga előtt.

A népek, ha magokat gyengének, erőtlenné érzik egy nagyobb hatalommal szemben, társulnak. Társulnak, hogy fejlődésük akadályát elhárítva, szabadon haladjanak kiszabott céljaikhoz.

A történelem igen sok esetben megtanította az embereket, hogy miként lehet az olyan hatalomtól megmenekedni, melyik a jótékony vezető szerepét nem tudva, az elnyomásnak volt kiképzett bajnoka.

Igy társultak a francia főnemesek a „közjó érdekében kötött szövetség“ címen Vakmerő Károly burgundi herceg vezérlete alatt 1465-ben a mindnyájukat fenyegető zsrnok XI. Lajos király ellen, mely a király megalázását vonta maga után. Hasonló volt a cambrai liga, mely a hatalmas velencei köztársaság megalázására és szárazföldi hatalmának megtörése végett kötött. Számítalan, meg számítalan, melyek kevésbé érdekelnek.

Ilyen társulást pendített meg a szövetkezett ellenzék egy néhány tagja, kik a nemzeti szövetkezés címén a magyar ügyszó tartozó honpolgárokat egy hatalmas szövetkezetté akarják szervezni és a melyet ezt megelőzőleg főszerkesztőink e megyében a megvalósításhoz már oly közel hoztak.

Egy hatalmas áramlat lesz ez, mely hívta van magával ragadni az elsőt, de elsodorni a második helyen említett, a kormányt minden hozzátartozóival, melyet iszapként lerakva. önmagában, mint tiszta folyam hömpölyög tovább a történelem medrében, vezetve népünket a szebb jövő felé.

Egy ur, aki mindezeknél hatalmasabb.

A kormány legodaadóbb közegei a főispáni kar.

Vannak hazafiak, kik kijelentették hogy: nem kell nekik méltóság, ha

ezzel csak az alkotmányosság romjain büszkélkedhetnek; nem kell nekik disz, ha körülöttük a gyász lett urrá és nem kell nekik a magas fizetés, a mikor az alkotmányosság kincses házat megrabolták.

Igen, így gondolkoznak és szólnak, kik e hazának igaz gyermekei. A mi főispánunk nagyobb ezeknél, több a katonáéknál, erősebb a kormányánál is, hatalmasabb a népáradatnál.

A közel napokban úgy nyilatkozott, hogy ő nem mondhat le és hazafiúi kötelességének tartja állásában áldozattal is megmaradni, mert ő ellentáll a törvényhatóság esetleges törvényellenes határozatainak, de viszont nem fogja tűrni a kormánynak a közjóra káros, törvénytelen intézkedéseit és később a nemzeti mozgalom élére állani.

Önkénytelen eszembe jutnak, az ilyen nagy kijelentésekre, a nagyvárosi paloták kőóriásai, melyek széles vállakkal, kifeszített izmaikkal, a kapu bejáratnál tartani látszanak a palota hatalmas falait. És tisztelt barátaim, mi történik, ha ezeket a kőóriásokat onnan elveszik? Semmi! A ház marad épen, mintha ott sem lettek volna. Csak tessék édes főispán ur bátran elmenni. Ne féljen, nem történik baja sem a hazának, sem a megyének. Ha ott marad, legfentebb a ledöntésnél, egy pár körülötte settenkedő léhütőt üt oda, de a fölött is hamar napirendre térünk.

A hét története.

Napsütötte rónákon kasza peng, dolgos emberek nótája hangzik... Aratás van nagy Magyarországon és ez a nálunk mindenkire nézve fontos munka eltereli a figyelmet a politikáról is. — Politika? — Voltaképpen nincsen is már mostanában politika. A nagy politika szünetel és szünetelni fog szeptemberig, a míg az országgyűlés újra meg nem nyílik. Azt mondják, hogy ha időközben Fejérváry nem tud létrehozni

valami olyan egyezséget az ellenzékkel, hogy a válságból való kibontakozás lehetővé váljék, úgy az ősz is csak nagyon rövid ideig lesz együtt a Ház, mert Fejérváry királyi kéziratával újból elnapoltatja az országgyűlést.

A tanácskozás, mely most Roosevelt elnök közbenjárására Oroszország és Japánország közt a fegyverszünet érdekében folyik, az elnökhöz közel álló körök nézete szerint a háboruszkodás megszüntetését illetőleg több reménységgel kecsegtet, mint valaha Roosevelt reméli és hiszi, hogy a fegyverszünet rövid pár nap alatt létrejön.

Pétervár utcáit vér öntözte Gapon nyomán. Ha akkor egy ezred megtagadja az engedelmisséget, ha t. i. nem embertelen, folyton részeg kőzakhordák, hanem mértékletes katonák, a pétervári helyőrség kételkedik az orosz forradalom sikerében. De hát a cár a legnyersebb katonanyaggal környezi magát legszivesebben s abba beleöli aztán a kaszárnyaszellemet, mely nem ismer szülőt, testvért, csak az isteni hadurat. Már a tenger is háborog Oroszország körül. Kontinensein szüntelenül fel-felcsapkod a Gapon-féle földregés nyomán fakadó izzó látatenger. Az orosz birodalom teste nem tud már nyugodni, Tegnapelőtt Odessza, tegnap Liba és Szebasztopol, ma Kronstadt zavargó tengerészeinek illojális bőmbölése rémiti a cárt, közben pedig ezer számba öldöklő kozáksága a polgárságot. Varsóban és egyebütt Sherbonban pedig a szárazföldi katonaság öldöklő tisztjeit. S hozzá Japán. Mi lesz a vég? ... Ha a cár még mindig önmagával tanakodik, egybehívja a semsztrókat, igen vagy nem? Az ősök sok bűnét torolja meg alighanem a nép.

Az új magyar irodalom egyik legfényesebb tehetségű jobbjáról Bródy Sándorról megdöbbenő hírek terjedtek el a fővárosban kedden. Bródy Bécsben meglötte magát és

A „SZÉKELY-UDVARHELY“ TÁRCÁJA.

Félre a kishitúséggel!

A „Székely-Udvarhely“ eredeti tárcája.

Meddig fogunk még rohanni a gyűlölt Sárge-fekete bécsi rongy után? Meddig lesz még a kétféjű sas szentség Mátyás várában — odafenn Budán? Meddig fogják még a fülünkbe húzni Azt az átkozott, gyűlölt dallamot? Mikor leszünk már szabad nemzet újra, Mikor leszünk már megint magyarok?

Ven-e szívünkben még egy csepp a dicső Honfoglalóknak forró vériből? Vagy tán a vér is, mint a földnek méhe Évszázadokon lassanként kihűl, S mint a kihűlt föld virágot — a vér is, Ha kihűl, dicső tettet nem terem? ... Azért van az, hogy tespedünk, pusztulunk, Mert már a vérünk kres lett s nemtelen?

Oh nem hiszem, hogy elfeledte volna E nemzet immár dicső őseit, Oh nem hiszem, hogy a régi magyar vér Elkorcsosult már s tette nem hevít! ... A fényes multnak élni kell szívében, Mert már régóta borus jelene, Ha szakítani akarna a multtal, Kitépni előbb szívét kellene!

... A régi vér pezsg mostan is erünkben, Arcunk pirjában tettek vágya ég, Ámde bátorság elpuhult szívünkben Tenni, alkotni, nincsen már elég... A kishitúség azt sugja fülünkbe: „A koldulás az egyedüli út...“ ... Feledjük, hogy csak az a nép él joggal, Mely önmagában hinni, bizni tud!

Azt mondjuk, hogy a hideg ész tanítja: „Ha megalkuszunk, csak úgy élhetünk...“ Lehet... azonban ez nem azt jelenti, Hogy térdencsuszók és gyávák legyünk! Jó, alkudjunk... de egyenlő felekként, Koldulni nekünk sohasem szabad! Megfordulnának honszerző apáink A sirban, lenn, az anyaföld alatt...

Mi ezredéves, nagy nevet öröklénk, Amelyhez eddig szenny még nem tapadt, Azt meggyaláznunk, bemoeskolni rutul Még életünknek árán sem szabad! ... Inkább vesszünk el, semhogy unokáink Megátkozzanak gunyevük miatt! Inkább vesszünk el az utolsó szálig S a gyalázatra ne hagyjunk fiat!

De nem!... hogyha egy hosszú ezerévet Annyi csapás közt által élhetünk, Oh, nagy erő kell hogy legyen mibennünk, Mit a szenvedés olthatott belénk... Ha így van... akkor fel a küzdelemre! Mert el nem vesztet most se nemzetünk, Hanem mint eddig a sok szenvedés közt Ifjan, erősen ujjászületünk!

Hegyí István.

Mese a néma királyleányról.

Volt egyszer egy királykisasszony, a ki egy éjszakai ijedség következtében hirtelen megnémult. És azóta nem hallotta senki sem beszélni. Atyja a király, hiába hívatta udvarába a legnevesebb orvostanárokat, hiába alkalmaztak azok minden elképzelhető gyógymódot, a királyleány

csak néma maradt. És az országban nagy volt a szomorúság.

Egyszer alkonyat táján egyedül sétált a királyi palota kertjében. Vigyázatlanságában nagyon is közel talált menni a rácshoz, mely a kert az utcától elválasztotta.

A kert előtt ugyanakkor egy hölgy és egy ur sétált közvetlen a rácsozat mellett.

Amint a hölgy megpillantotta a királyleányt, így szólt kíséretjéhez:

— Szegény, milyen kár, hogy néma, pedig még csak huszonkét éves!

— Bocsanat, a jövő hónapban leszek tizenhét — szólott megsértett hangon a királykisasszony, akin a leghíresebb orvostanárok sem tudtak segíteni.

Allah és a jámbor dervis.

Volt egyszer egy jámbor életű ősz Dervis, aki abban a hitben élt, hogy ő Allah földi választottja. Mikor betöltötte századik életévét, közelebbi érintkezésbe akart lépni Allah-hal.

— Szólj hozzám — esedezett éjszakákon keresztül.

— Egyszer egy dzsin szólott le hozzá és így szólt:

— Allah nem beszél veled! — Ha nem akar szólni az én nyelvemen, mint földi szolgálja előzékeny leszek és megtanulom az ő

nyelvét. Héber, görög, latin vagy arabul.

— Allah nem beszél, Allah néma — felelte a dzsin.

— Vakmerő dzsin — szólt az öreg — Allah csak többet tud, mint én és te. Miért ne tudna Allah beszélni?

— Allah néma. Neki nincs szükség a mi szerény nyelvünkre.

Hét évig gyötörte a jámbor öreg a gondolat, hogy Allah néma, de aztán ismét erőt vett rajta a vágy vele érintkezni.

— Hallgass meg legalább — esengett egész éjszakákon.

Ismét megjelent a dzsin és nevetve mondta:

— Allah nem hallja a te szavaidat.

— Mit tegyek hát, hogy meghallgasson? Megmérgezzem ellenségeit? Feláldozzam ártatlan unokáimat?

— Allah nem hall, Allah süket.

— Miért? — kérdezte a dervis kétségbeesetten.

— Allah süket. Neki nincs szükség a mi szerény hangunkra.

Erre a jámbor öreg elvesztette Allahba helyezett bizalmát. Mikor azonban zivatar pusztított a földön s az ég dübörögve dörgött, az öreg félve bujt el és egy süket-néma fenyegető kiáltásait vélte hallani.

most haldoklik. Az első segélyben Dr Bassel gráci orvos részesítette.

Milanóban a jövő esztendőben világiállítás lesz, amelynek egyik osztálya a városrendezés terén elért fejlődést fogja bemutatni. A kiállítás rendező-bizottsága kéri a főváros tanácsát, hogy a részvételre vonatkozó nyilatkozatát e hó végéig küldje el.

Előrelátható volt, hogy Lónyay Stefánia grófné ékszereinek elárvereztetése, amelyről a múlt napokban hoztak hírt a lapok, udvari körökben kinos feltűnést fog kelteni. Az udvari körökben ezt sértő tüntetésnek mondták. Most már kétségtelen, hogy a bécsi udvarba teljesen kegyvesztettnek tekinthető a grófné.

Mult és jövő.

II.

Nemzeteknek szemünk előtt folyó hosszú haldoklása is igazolja, hogy a megindult romlás feltartóztatni nem lehet. Európának ez idő szerint két beteg embere van: Törökország és Spanyolország.

Rosszul itélné meg ezeket a nemzeteket, aki abból a feltevésből indulna ki, hogy a romlás azért olyan feltartóztathatatlan, mert nincsenek a népben nagy vezető elmék, melyek életüket a nép megmentésének szentelnék. Kiváló, nagy, önzetlen emberek, a kiknek fáj az általános rotadás, mely őket környezi, vannak keleten is, nyugaton is. De hiába való minden erőfeszítésük. A romlást feltartóztatni nem bírják; mert népet, néptöredéket (sőt egyént is) megmenteni nem lehet. Nép, néptöredék és egyén csak *önmagát* mentheti meg. Külső támadások, ha következetesen ismétlődnek, elpusztítanak nemzetet és egyént, de külső segítség nem ment meg sem népet, sem egyént; támaszul lehet a talpra állásban, de nem állít lábra senkit. A lábraállítás úgy a néptől, mint az egyestől *állandó, következetes egyéni erőfeszítést kíván.*

Aki ilyen erőfeszítésre segíti a népet, vagy az egyént, az nagy dolgot cselekedett, aki nem ilyen irányban folytatta a „mentő akciót“, semmit sem csinált, sőt a semminél is kevesebbet tett; mert a tett látszatával elaltatta a népet, vagy az egyént s az esetleges erőfeszítésben megakadályozta.

Ebből a helyes szempontból nézve a „székely-mentési akciót“, azt helyes alapon mozgónak kell elismerünk; de kifogástalannak éppen nem mondhatjuk. A sok és hangos beszéd, melylyel ez a „mentés“ németek részéről jár, a humanitárius velleitások, melyek a segítség akciójánál érvényesülésre törekszenek, annak bizonyosságai, hogy a mentési akció nincs egészen a maga természetes medrében.

Nem atyáskodás kell a népnek, hanem öntudatra-ébresztés. Nem kell a népet az atyáskodó „mentés“ által megalázni, hanem „respektálni“. Meg kell nyitni a lelki szemét, hogy önmagát megismerje, megbírálja és megemberelje.

Nem az a népnek barátja, aki rossz hajlamainak hizeleg s ezzel kiskoruságban tartja, hanem az, aki önbírálatra szoktatja, erejének kifejtésére ösztönzi s meggyőződésévé

érleli, hogy nyomasztó helyzetéből csak a *maga erejéből* emelkedhetik ki.

A *hogyan*, a *miként*, nagy szó, nagy kérdés. Erre csak úgy rövidesen a cselekvés alapjául szolgálható érdemleges feleletet adni nem lehet. Különösen nekem, aki alig egy év óta vagyok a Székely-földön, alaposabb tájékozódásom tehát a lokális viszonyokról még nem lehet. Ezért egész általánosságban csak annyit mondok ezuttal, hogy a székely-akció alapfogolata volna: *összhangzásba hozni a nép szellemi, erkölcsi és gazdasági életét a változott viszonyokkal.*

Intenzívebb népoktatással növelni kell a nép intelligenciáját, okosságát, belátását, hogy a változott viszonyokba bele tudja magát találni; erősíteni kell a népet erkölcsi tekintetben, hogy a helyesnek ismert uton szilárd lépésekkel és minden ingadozás nélkül tudjon haladni; meg kell őt tanítani idejének és termelési eszközeinek gazdaságosabb kihasználására.

A jobb népnevelés csak intézmények keretében történhetik; tehát emelni kell a népoktató intézmények színvonalát. A társadalom arra a belátásra kell hogy jusson, hogy a mostani eszközökkel a — sajnos sok esetben csak névleges — népoktató intézményeket igazi *népoktató* intézményekké fejleszteni nem lehet, vagy csak kivételesen lehetséges. A társadalomnak tehát követelni kell a kellő eszközök rendelkezésre bocsátását. A népoktatásra *kell* pénznek lenni, mert *Kossuth* Lajos szerint a mi a népnevelésnek adatik, a civilizációnak és a hazának adatik.

Az eszközök rendelkezésre bocsátását azonban nem szabad tétlenül várni, hanem *minden* tényezőnek munkához kell látnia a népoktatás nagyobb sikerének biztosítása érdekében. Csak az iskolára, csak a tanítóra bízakodni nem lehet, de nem is szabad. A közigazgatás a törvények és rendeletek lelkiismeretes végrehajtásával, a társadalom vezető emberei az oktatásban való aktív részvétellel kell, hogy szolgálják a népnevelés ügyét. Az ifjúsági egyesület virágzása a község *egész* értelmisége tevékeny közremunkálásától függ.

A köznap erkölcsi nevelése a vallási és iskolai oktatással (melyeknek ki nem elégitő voltát az élet léptenyomon igazolja) nincs kimerítve. A szokásos moralizálás biz' a legtöbbször nem vezet eredményre. A jót nem a folytonos korholásra és buzdításra szokja meg a nép, hanem a *példa-adásra és a szoktatásra*. Aki tehát komolyan akarja, hogy a vezetésére bizott nép gyarapodjék a jóban, mindenkéül föltétlenül maga mutasson jó példát. A miben mi gyarlók vagyunk, arról ne prédikáljunk; mert nem szavaink, hanem cselekedeteink után indul a környezetünk.

A köznépek erkölcsi erejének növelésében szintén jelentékeny tényező a közigazgatás. Köztisztaságra, a közegészségi intézkedések tisztelében tartására *kényszeríteni* kell a népet. Az oktatás felvilágosít, a kényszer szoktat. A kettő együtt eredményt biztosít.

Ennyi azonban nem elég. Nevelni kell a népet társadalmi intézmények segítségével is. Hogy csak a legfőbbet említsen ezuttal, a köznépek

erkölcsi és gazdasági hanyatlásában olyan nagy tényezőként szereplő alkohol-kérdés csak társadalmi szervezkedéssel juttatható dülőre.

A „székely-mentés“ nagy kérdése végül a nép gazdasági helyzete. Miképpen a bajok s hogyan volna nekünk leküzdhetők, arról már könyvtárt irtak és beszéltek az emberek és még fognak írni és beszélni, míg igazi látszatja lesz a javításra irányuló akciónak. Nem lehet feladatom, hogy e pár sor keretében az írott és beszélt könyvtárt bírálat tárgyává tegyem. Nem is teszem. Csupán a javítás alapfogolatát vettem papírra. A nép közterheinek enyhítése az igazságosabb adózás által, kiinduló pontja lehet a segítségnek. Nem azért, mintha minden ezen fordulna meg, hanem azért, mert ez már olyan *cselekedet* volna a hatalom birtokosai részéről, mely *bizalmat* keltene a népben az értelmiség iránt.

Második nagyfontosságú dolog a gazdasági nevelés, hogy a nép ugyanazon eszközökkel többet és jobbat tudjon termelni. Az intelligensebb osztrák-német, cseh-morva nép ugyanolyan minőségű földön 30—40 százalékkal többet produkál, mint a mi népünk.

Meg kell tanítani népünket az *idővel* való gazdálkodásra. Az idő okszerű beosztása és következetes kihasználása az anyagi gyarapodásnak nagy tényezője. — A *folytonos munka* áldását azonban a székely nép a maga egészében nem ismeri. Az asszonya, az csak dolgozik télen-nyáron, de a férfi-népnek nincs állandó munkája még akkor sem, ha viszonyainál fogva lehetne.

Ezen alapfogalatok szerint volna a székely nép java érdekében folyamatban levő akció vezetendő az egész vonalon.

Ember János.

KÜLÖNFÉLÉK.

Rablógyilkosság Székelykeresztúron.

— Halállal végződött pörösködés. —

Egy székely ember meghalt, mert nem engedte törvényes jussát — erőszakkal elvenni. Mindenesetre jellemző és rávall a székely ősi természetére, szívós kitartására s ha nem lett volna oly szomorú vége az esetnek, szinte örülnénk, hogy „nem fajult el még a székely vér!...“ Kuruc volt mindenha és igazságérzetében megtántorítani, nem egy könnyen engedte magát, még ha életével kellett is meglakolnia.

Ifj. Szentgyörgyi Tamást megölték fényes nappal, nyílt utcán és elrabolták tőle jogos tulajdonát, melyet a törvény neki ítelt oda.

Székelykeresztúron történt az élet-halálra vivott küzdelem, mely ifj. Szentgyörgyi Tamás jómódu székely, Perl Adolf bérlő és ez utóbbinak családja között játszódott le s amelyben ifj. Szentgyörgyi Tamás életével fizetett.

A szomorú és sajnálatos eset részleteiről tudósítónk a következőkben számol be:

Ifj. Szentgyörgyi Tamás és Perl Adolf székelykeresztúri lakosok Pap Ödön szintén idevaló birtokos kaszálóját berbe vették. A kaszáló felett összeszólalkoztak és kezdetét vette a pörlekedés.

Perl Adolf behörölte Szentgyörgyit mezőrendőri kihágásért a székelykeresztúri elöljáróságnal, majd a szolgabíróshoz és később birtokháborítás címén a kir. járásbíróshoz is pört indított. A vesztés mindenütt Perl Adolf volt. Legutóbb e hó 5-én a székelyudvarhelyi kir. törvényszék felebbviteli bírósága döntött; szintén Szentgyörgyinek adva igazságot.

E hó 6-án reggel ifj. Szentgyörgyi Tamás elment, hogy az immár bíróságilag is végérvényesen neki ítélt területől lekaszált szénát hazaszállítsa. Négy szekeret megrakva, azokkal hazafelé tartott.

Mikor a szénás-szekerekkel az ő lakásához közel lakó Perl Adolf kapujáig érkezett, Perl kiállott az utra és mindjárt az első szekeret feltartóztatta, hogy udvarára behajtassa.

Ezt látva a harmadik szekéren ülő Szentgyörgyi, leszallott, hogy szekerét utjára engedje s annak behajtását megakadályozza.

Ekkor már Perl Adolf és felesége, valamint fia és unokája fogadták Szentgyörgyit, akit azok bántalmaztak. Szentgyörgyi a kezében volt korbáccsal védekezett. Perl — látva, hogy ellenfelükkel semmire sem mehetnek és a szénásszekeret hatalmukba nem keríthetik — tanak állítása szerint, háber nyelven odaszólt Lajos nevű fiához, aki erre beszaladt lakásukra és revolverrel tért vissza. Ekkor még folyt a dulakodás Perl Lajos a revolvert Szentgyörgyi fejének szegezve, elsütötte s a golyó Szentgyörgyi bal füle mellé befuródott. Erre Szentgyörgyi megtántorodott, de szívós kitartással helyén maradt.

Perlék még ezután is tovább ütlegelték és Szentgyörgyi is védekezett s eközben Perlnek egy ujját leharapta. Most már Perl Lajos második lövést tett Szentgyörgyre s ismét bal fületövébe furódott a golyó. Ezen lövés már földre terítette Szentgyörgyit, aki összeesett és pár perc múlva meghalt.

Bámulatos volt, hogy Perlék az így hatalmukba kerített szénás szekereket, mely kárörömmel hajtották be saját udvarukra. Mindenki mebotránkozott ezen hallatlan kapzsiságon és embertelen eljárás felett.

Perl Lajos a csendőrségnél önként jelentkezett, ahol a gyilkos fiatalembert letartóztatták és bekísérték a székelyudvarhelyi kir. ügyesség fogházába.

Mikor Szentgyörgyi rokonai az esetről értesültek, oly elkeseredett dühvel rohantak a gyilkosok lakására, hogy azok testi épségét csak a csendőrség tudta megoltalmazni.

— Közigazgatási bizottsági ülés.

Udvarhelyvármegye közigazgatási bizottsága e hó 12-én (szerdán) tartja meg e havi rendes ülését. Kedvező alkalom, hogy a törvényhatóság közigazgatási bizottságában szóba kerüljön a darabont-kormány iránti magatartás. Kíváncsian várjuk, vajjon lesz-e oly hazafi, aki szóvá tegye a nemzeti küzdelmet és minő eredmény fogja kísérni szavait. Eddig tizenöt vármegye és huszonegy város csatlakozott az ellenállási akcióhoz teljes lelkesedéssel és hazafias érzellemmel. Szégyen volna a Székelyföld anyavármegyéjére, ha labanc hírében maradna. Különösen arról kellene főispáni szót hallani, hogy a törvényhatósági közgyűlést mikor szándékozik összehívni ő méltósága? Múskor az új kormány kinevezése után csakhamar volt közgyűlés. Most is éppen ideje lenne, hogy a darabont-kormányt bemutassa és ezzel szemben a vármegye közönségének hazafias megnyilatkozására alkalmat szolgáltatson.

— Függetlenségi pártszervezés.

Torda város hazafias gondolkozású polgársága ma (vasárnap) pártszerve-

vező néprajzot tart, a melyen részt vesz Wertán Endre Torda város orsz. képviselője, valamint Bedőházy János, Wesselényi Miklós báró, Dr Hinléder Fels Ernő, Deésy Zoltán és még több országgyűlési képviselő. A város közönsége nagy előkészületeket tett a fogadás ünnepélyessége szempontjából. Dr Hinléder képviselő, lapunk főszerkesztője a tegnap délutáni vonattal utazott el városunkból Tordára.

— **Eljegyzés.** Luckhau Gyula helybeli róm. kath. főgimnáziumi tanár eljegyezte özv. Szabó Ignácné leányát, Ilonkát Szegeden.

— **Színészet Oklándou.** Bokor Kálmán 20 tagból álló színtársulattal Homoródoklándon esütörtökön kezdte meg hat előadásra tervezett működését. Mai napig három estét játszottak. Csütörtökön «Lili», pénteken a «Vigécek» és tegnap este «János vitéz» került előadásra. Ez utóbbi darabbal megelőzték városunk színpadát. De nem baj, mi is sokszor előztük meg immár Oklándot!...

— **Két székely asszony öngyilkossága.** Nagy feltűnést, általános megbotránkozást keltett Etéd községben és vidékén két jólélt székely asszonynak öngyilkossága. Kis Józsefné asszony jó módban levő férjével kellemetlen családi életet élt s amint mondják — ebbeli keserűségében követte el megdöglő gondolatlan tettét. Majör Józsefné pedig szintén jó élhető asszony volt. Férjét hazulról elküldötte és a lakószobában, előbbi meg a konyhájában felakasztotta magát.

— **Kereskedők kirándulása a Székelyföldre.** Augusztus 13-án lesz Székelyudvarhely az O. M. K. E. székely kerületének gyűlése. Másnap két csoportban kirándulásra indulnak a Székelyföld szép vidékeire. Az első csoport Korond és Szováta fürdőket és a parajdi sóbányát nézi meg. A második csoport Székelyudvarhelyről kiindulva Csikszeredába megy. Utközben Homoród a Lobogó és Dobogó-fürdőket a szentkeresztbányai vasgyárt és bányát nézi meg. Másnap folytatják az utat Borszék felé, utba ejtven a gyergyói híres márványtelepeket és számos történelmi nevezetességű helyet, Gyergyószentmiklóson meghálnak és Tölgyesenél átrándulnak a román határra. Borszéken 18-ig üdülnek. Onnan Szászrégenen át utaznak haza. A kocsidíj személyenként az első csoportnál 6 korona, a második csoportnál 28 korona. A részvételt Harmath Sándor elnöknek Marosvásárhelyre augusztus 1-éig kell bejelenteni. Kinántra részletes programot is küld. A kirándulásban családtagok is résztvehetnek.

— **Mérgezőst terjesztő fenevadak.** Etéd községben a minap három tulok elpusztult. E végett az összes legelőn levő csordás marhákat állatorvosi kezelés alá kellett venni. A nép azt állítja, hogy a sok farkas-járás után történt vadászatnál — bár sok vad a hajtásban előjött — egy farkast sem birtak elejteni. A végen husmérgezővel próbálkoztak a szomszéd küsmődi lakosok. A mérgezett húst a farkasok felfaltak és — állítólag — az abból evett fenevadak karmolása, össze-

marása következtében hullottak el a tulkok.

— **Ártézi és műkutak furása.** — Ártézi és műkut furása csak külön iparigazolvány alapján gyakorolható a kereskedelmi miniszter 30140/905 sz. alatt hozott elvi határozata szerint.

— **Tüzijáték.** A Gergely-féle Sós-fürdő bérlője f. hó 9-én vasárnap a fürdő szépítése javára zártkörű táncmulatságot rendez, melyre ezton is meghívja a n. é. közönséget. A táncmulatságon résztvevőket fényes tüzijáték fogja szórakoztatni.

— **A városi tanács** figyelmét kénytelenek vagyunk a Kossuth Lajos utcában még a múlt évben is megvolt kátyukra felhívni. A vámszedés joga ezen állami felügyelet alatt álló utvonalon rendben tartásához van kötve s minden hónapban azt olvassuk, hogy «jó karban» vannak az egész vármegye területén. De azért szégyen szemre a heten megtörtént, hogy az utrosszasága miatt a város között járó Solymossy-féle sósfürdő társaságának a tengelye eltört. Ehhez aztán természetesen fölösleges minden kommentár.

— **Rendelet az ártalmas festékekről.** A belügyminiszter körrendeletet intézett a törvényhatóságokhoz a festékeknek élelmi, élvezeti, szükségleti szerek és tárgyak készítésére való használata és forgalombahozatala tárgyában. A rendelet szerint eladásra szánt élelmi és élvezeti szereket az egészségre ártalmas festékekkel festeni és eladni tilos. A rendelet felsorolja az ártalmas festőanyagokat, köztük császarsárgát, sáfránypótléket, gummi-guttit, pikrinsavat, korallint. Tilos az eladásra szánt élelmi és élvezeti szereket meg ártalmatlan festékekkel is úgy festeni, hogy megtéveszthesse a vevőt és ezeknek a szereknek romlottságát vagy csekélyebb értékét leplezhesse. Bőr, haj, száj stb. tisztítására vagy festésére szolgáló szepítő-szerekhez tilos használni a felsorolt anyagokat. — Eladásra szánt játék-árúk, képes ivenk, könyvek stb. festésére szintén nem szabad használni ez anyagokat. Arzén-tartalmú festékeket tilos használni ruhák, butorszővetek, kárpitok, szőnyegek, álarok, gyertyák stb. készítésére. Lakásokat és üzleteket nem szabad bemázolni arzén-tartalmú enyv- és vízfestékekkel.

— **A függetlenségi pártkörök elnökeit** felkérem, hogy a tagok névsorát az elnök és jegyző aláírásával minél hamarabb hozzám beküldeni sziveskedjenek. Dr Gyarmathy.

— **Nyilvános elszámolás és nyugtázás.** A székelyudvarhelyi unitárius egyházközség által folyó hó 2-án a lelkész beiktatással kapcsolatban rendezett táncmulatság minden tekintetben szép sikerrel végződött. Bevétel volt 394 K 70 f. Kiadás 202 K. Tiszta jövedelem 192 K 70 f. Felülfizettek: Ferencz József püspök 30 K, Hollaky Ártur főispán 5 K, Dr Kóvári László 10 K. Pávelka Mártonné, Ádám Albert, Dr Ferencz Géza, Dr Balogh György 9-9 K. Biró Sándor, Barabás András 8-8 K. Fábian József 7 K. Dr Demeter Lőrincz 5 K. Dr Damokos Andor, Kisgyörgy Sándor, Dr Fodor Boldizsár, Dr Gál Kelemen, Gálffy Kálmán, Dr Nyirédi Géza, Deák Lajos 4-4 K. László Domokos, Pál Sándor, Raffay Do-

mokos 3-3 K. Péterfi Domokos, Gotthárd János, Bencze Dénes, Dr Egyed Balázs, Dr Szöllösi Ödön, Becsek Aladar, Végh Mihály, Ajtay János 2-2 K. Becsek Dánielné, Kriza Sándor, Pál Ferencz, Tibád József, Fekete Bóniámin, Dr Nagy Sámuel, Sándor Mózes (Kénos) Ferenczi János, Lőrinczi István, Lőfi Ödön, Márkus Albert, Gyerkes Mihály, Ferenczi Áron, Vári Albert, Ferenczi József, Szentkirályi Árpád, Kovács Lajos, Papp Dénes, Pálffy Jenő, Simó Mátyás, Csanády Zalan, Papp Gergely, Geréb Zsigmond, Vári Elek, N. N., Szabó Dénes 1-1 K. Lukács János 40 f. Máthé Dániel 20 f. Fogadják a szíves felülfizetők az egyházközség és a rendezőség hálás köszönetét. Ugyanez alkalommal Barabás Andrásné urnó utján Dr Ferencz Géza orsz. gy. képviselő 10 K adott a templom alapozás, a miért szintén köszönetünket fejezzük ki.

— **Az újságolvasó közönség figyelmébe.** A július 1-én kezdődött új negyedév alkalmából bármilyen belföldi hírlapra, folyóiratra előfizetéseket elfogad Betegh Pál és Társai könyvkereskedése Székelyudvarhelyt. Hírlapelőfizető irdóinkat különösen ajánljuk egyletek, társaskörök, kávécsok és vendéglősök részére, kik több lap megrendelésénél a megrendeléssel járó idővesztéséget, utalványt és bélyeget megtakaríthatják, ha a megrendelést velünk intéztetik el. Megrendeléseket egyes lapokra is minden díj felszámítása nélkül elfogadjuk.

— **Megtagadott ipartanulmányozás.** A kereskedelmi miniszter azzal a tervvel foglalkozott, hogy a külföldi szövőipar tanulmányozása céljából szakferfiakat külföldi Zinttauba és Kemnitzbe. A miniszter ebbeli szándékát a berlini követség útján a szászországi kereskedelmi miniszteriummal közölte. A szászországi iparkamarák a kért engedelem megtagadását javasolták azzal a megokolással, hogy a szakértők olyan vívmányokról szereshetnek tapasztalatot, amely a szászországi ipar karára és a magyar ipar versenyképességére szolgál. A javaslat alapján a szászországi kormány az ipartanulmányhoz kért engedelmet megtagadta. Csak arra vagyunk kíváncsiak, hogy a barbár fölfuvalkodottságnak milyen vadjával illetnek vala minket, ha adott esetben magyar részről jártak volna el így.

— **Szeplő, pattanás, foltok** az arcot elcsúfítják, azonkívül a nap és szél is nagyon befolyásolják az arcbőrt — ezért használják hölgyek, sőt urak is a hírneves Földes-féle Margit Cremet. E törvényesen védett arckenőcs sem higanyt, sem ólmot nem tartalmaz, a szeplőt, májfoltot, pattanást és az arc mindennemű tisztátalanságát pár nap alatt eltávolítja, a ráncokat kisimítja és az arcnak finom, fiatal, rózsás színt ad. Nagy tégely 2, kicsi 1 korona. Kapható a készítőnél: Földes Kelemen gyógyszerésznél Aradon és minden gyógyszerertárban. 4-5

— **Füldövendégek névsora Homoród-fürdőn** 1905 július 1-7-ig: Dr Erdély Lajos és neje gimn. tanár Budapest, Kosch Traugott és családja fakereskedő Szászrégen, Kocs Dénesné honvéd százados özvegy Pécs, özv. Kohárts Irma földbirtokosné Siklós, Roth Bernátné szeszgyárosné Sz.-Keresztur, Fritsch Irma cipőkereskedő Medgye, Florián Bogdán és családja kereskedő Udvarhely, Dr Feketéné orvosné N.-Szében, Dr Ferencz Mihály Zsigmond ügyvéd és neje M.-Vásárhely, Stroia István és családja főjegyző N.-Szében, Nagy Elemér koll. tanár Udvarhely, Kiss Bálint cs. és kir. kamarás és családja Csáklya. Risa Józsefné kereskedő Tóvis, Ehrenreich Sarolta fakereskedő leánya Cs.-Szent-Imre, Csanády Zalan és neje kir. járásbíró Udvarhely, Csanády Margit Udvarhely, Csanády Attila és neje kir. főerdész Kolozsvár, Szabó Nándor és neje szolgabíró Udvarhely, R. Benedek Gergely bankpénztáros Budapest, László Lajos rajztanár Budapest, Takáts István és családja áll. isk. igazgató Vizakna, Mandel Jenőné gyári üzletvezető Udvarhely, Morán

Fülöp és neje keresk. isk. tanár Kassa Jovian János és neje Marosvásárhely magánzó, Péteri Zsuzsanna Marosvásárhely, Javian Mariska Marosvásárhely, Péteri Berta Marosvásárhely, Roth Charlotte földbirtokosné Birtalm, Peltzer Katharina kereskedő neje Erzsébetváros, Csiki G. Miklósné Marosvásárhely birtokosné, Izmael Mihályné birtokosné Radnoth, Frink Sándorné szolgabíróné Erzsébetváros, Arkossy F. Kálmán ügyvédjelölt Budapest, Torday József és családja N.-Kikinda tszéki hivatalnok, Bereghy Miklós és neje főgimn. tanár Pancsova, Illyés Ferenc ny. tszéki bíró Udvarhely, Illyés Vilma, Illyés Kata Udvarhely, Illyés Miklós ny. ezredes Udvarhely.

LEGUJABB.

Fejérváry a királynál.

Budapest, jul. 8.

Fejérváry tegnap este Ischlbe utazott. Ő felsége délben fogadja a miniszterelnököt, a ki is jelentést fog tenni az ellenzéki pártokkal folytatott tanácskozások eredménytelenségéről s a törvényhatóságok magatartásáról. Politikai körökben e kihallgatástól nem sokat várnak. Fejérváry különben ajánlani fogja a királynak, hogy a koalícióból átmeneti kormányt alakítson.

Bizalmatlanság a kormánynak.

Budapest, jul. 8.

Baja város törvényhatósága tegnap tartott közgyűlésén bizalmatlanságot szavazott a kormánynak.

Makó és Kristóffy.

Budapest, jul. 8.

Kristóffy belügyminiszter a makói képviselőválasztók névjegyzékének egy példányra felterjesztéséért leirt a tanácshoz. *Ez értesítette a minisztert, hogy rendeletének nem tesz eleget, mivel alkotmányellenes kormánnyal szemben nem ismer kötelességet.*

Darabont főispánokat keresnek.

Nincs most főispán — írja a Magyarországi — Pest-, Békés-, Zemplén-, Szatmár-, Sopronvármegyékben és lemondanak a soproni, sárosi, hevesi, nógrádi, szolnoki, ungi, zalai főispánok s talán a marostordai és a trencsényi. Főispánok kerestetnek, de nem találatnak. Az alispánok pedig nem kötelesek a főispáni teendőket végezni. Ezt semmi törvény nem hagyja meg nekik. Helyettesítik a főispánt, ha tesszik, de ha nem értenek egyet a kormánnyal, minden indoklás nélkül kijelenthetik a belügyminiszternek, hogy a főispáni teendőket nem teljesítik: tessék a kormánynak főispánt kinevezni.

A főispán a közgyűlés előtt teszi le az esküt. A törvény szabja ezt neki elő. Előbb átküldi kinevezéséről a pecsétes levelet az alispánnak, ez a megyegyűlésén kihirdeti, deputáció megy a főispánt meghívni, ki megjelenven, székét elfoglalja, a megyei tisztikar nevében üdvözlök, erre leteszi az esküt, megtartja programbeszédét s végzik a főispáni ebédet. Ez az installáció.

De most az alkotmányellenes kormány megyefőnöki kinevezéseit az ellenzéki vármegyék aligha fogják törvényesnek elismerni és a kiküldött Polizeit ünnepélyesen fogadni

s tőlük az esküt az alkotmányra átvenni. Ha katonai kísérettel betör a megyeházába és belép a gyűlésterembe, nem lesz ott senki, lefeheti az esküt egymagában.

S mikor belép a hivatalokba, azt kérdezik tőle a jegyző vagy az irnok: Ki az ur? — Megmondja nevét az új főispán. Visszafeleli amaz: Nem ismerem!

Szines ujdonságok.

Gyűjti: Bonta.

Székely néprománé.

Éneklik Fejérváry és a szabadelvű párt. Karnagy Tisza István.

„Fekete sárgába bujtam,
Egész beléd bolondultam;
De ne bánj gy, mint bolonddal,
Hanem úgy, mint darabonttal.“

„Akkor jere, mikor mondom,
Csizmád sarka ne kopogjon:
Meg ne tudja Kossuth, Bánffy,
Hogy hozzám jár Fejérváry.“

Politikusok véleménye a helyzetről.

Kiküldött tudósítónknak alkalma volt több vezető politikushoz kérdést intézni a helyzet felől. Következőkben számol be az eseményről:

Perczel: Nincs a teremtésben vesztes, csak én!

Fejérváry: A helyzet olyan, mint a komisz lőre s ép, mint a jó korcsmáros: hogy vendégeimmel megkedveltessem a korcsmát — magam iszom meg a levét. Y...: A politika folyama zavaros: ide a lálót, fiuk.

Eötvös: A helyzet válságos. A jövő sötét. Ezt én mondom. De nemcsak én mondom. Más is mondja. Mindenki mondja. Ki meri tagadni? — Te tagadod, Vázsonyi? Hát te, Vészi? Hiába tagadjátok. Sötét nemcsak a jövő sötét. A jelen is sötét. Csupán az én elmém az, ami világos édes magyar hazánkban.

Münnich: Ugyan ne kérdezzenek tőlem semmit! Hát politikus vagyok én?

Csinosan, de ideiglenesen bu-
torozott több

Főispáni szoba

a többet elalkuvónak azonnal
kiadó.

ISMERETTERJESZTŐ.

Élő halak megfagyasztása. Amerikai lapokban volt olvasható az a hír, hogy Tacomsban megpróbálták élő halakat jég közé fagyasztani és a jéggel együtt keletamerikai piacokra szállítván, ott a jég lassu felolvasztása után újra életre kelteni azokat.

J. Parkes Whitney, aki Oregon állam megbízásából hivatalosan foglalkozott e kérdéssel, jelentésében kiemeli, hogy neki tényleg sikerült halakat akár —12 fok hőmérsékletnél keményre fagyasztani, anélkül, hogy elpusztultak volna. Hangsúlyozza azonban, hogy a napsugár a megfagyott halakat megöli. W. Riegler osztrák haltenyésztő utána próbálta azt a kísérletet és a Fischerzeitungban közzétett tanulmányában saját tapasztalatai alapján megerősíti az amerikaiak állításait. Megemlíti, hogy azt a kísérletet ő már kis fiu korában megtette.

Feltűnt azonban Rieglernek, hogy minden felélesztett halnak elgörbült és görbe maradt a hátgerince. Ha a jeget feltörte, vagy hirtelen melegítette fel, a halak elpusztultak. Csak lassu felolvasztás mellett lehetséges azokat életben tartani. Riegler szerint a jégnél még kevesebbet árt a halaknak a hó. Napokon át hó közé csomagolt halak vízbe dobátván, azonnal uszkálni kezdtek. Ugy lát-szik, hogy a levegődus havat jobban tűrik, mint a merev jeget. Lehetséges, hogy ezek a kísérletek még nagy nemzetgazdasági jelentőségre

fognak szert tenni, ha lehetséges lesz a különben könnyen romló halakat élve juttatni el rendeltetésük helyére. A jéggyártás mai előrehaladott állapota lehetővé teszi ezeknek a kísérleteknek nagyban való kipróbálását. Érdekes, hogy Jókai Mór bámulatos fanáziája evtizedekkel megelőzte ezt a természettudományi tapasztalatot. Régebbi regényeinek egyikében leírja egy jég közé fagyott szerves lénynek évszázadok után történt feléledését. Igaz, hogy a regényben előforduló szerves lény nem hal, hanem — ember volt.

A bolygók légköréből alapos tanulmányt írt Rogovsky, amelyet a „Prometheus“ nyomán a következőkben ismertetünk:

A bolygók légkörének hőmérséke három feltételtől függ: 1. A világűr hőmérsékétől (ami természetesen minden bolygóra vonatkozólag azonos); 2. a nap hősugárzásától; 3. a bolygó saját hősugárzásától. A négy kisebb kisebb planétán (Merkur Vénus, Föld, Mars) a napsugárzás jelentékeny a bolygók saját melegsége kisebb; a négy külső, nagyobb bolygón (Jupiter, Saturnus, Uranus, Neptunus) a napsugárzás hatása kisebb az ön-hőmérsék pedig nagyobb. Ezen az alapon és a bolygók tömegének ismerete alapján számította ki Rogovsky a bolygó-légkörök átlagos temperaturáját.

Pouillet szerint a föld felületén —89 fok C volna az átlagos hőmérsék, ha a nap sugarai a földet nem melegítenék. Minthogy azonban a napsugárzás +104 fok C-al emeli a földfelület hőmérsékét ennél fogva a most uralkodó átlag hőmérsék: +15 fok. Ugyanilyen számítások alapján megállapítható, hogy a Mars bolygón sokkal hidegebb van, mint nálunk: 73 fok C a zérus alatt. Innen van az, hogy a Mars jégmezői a sarkaktól gyakran egész az egyenlítőig terjednek. A holdfelület hőmérséke —85 fok, tehát még alacsonyabb.

A Jupiter és Saturnus bolygók igen magas ön-hőmérséke folytán azonban ott rendkívül nagy hősegek uralkodik, a Jupiteren +2690 fok, a Saturnuson +827 fok. Rogovsky szerint az a vörös folt, amelyet néhány évvel ezelőtt észleltek a Jupiter felszínén, izzó lávahegyeknek tulajdonítható, melyek a bolygót környező sűrű fellegrétegen átvilágítottak.

A bolygók hőmérsékleti viszonya i ből következtethetünk — a kinematikus gázelmélet alapján — azok légkörének összetételére. Ez az elmélet arra tanít, hogy a gázak tömesei (legapróbb erőművi uton nem osztható részecskéi) igen gyorsan mozognak és mozgásuk gyorsasága a gáz mivoltából s az uralkodó hőmérséklettől függ. Ha a gázak tömecks-mozgásának gyorsasága egy bizonyos határon túl növekszik, akkor legyőzi az illető égitest vonzóerejét és szétozlik a világűrben. — Innen van az, hogy a hidrogén nem marad meg és bár igen sok hidrogén jut a levegőbe, légkörünk mégis csak keveset tartalmaz belőle; a hidrogéngáz tömeceinek mozgása ugyanis már a földi hőmérsékletnél is olyan gyors, hogy az legyőzven a föld vonzóerejét, a világűrbe illan.

Szintugy ellilán földünkről a helium is, melyet noha folytonosan áramlik a légkörbe tüzhányókból és meleg forrásokból, csak nemrég sikerült nyomokban kimutatni. Minden gáz, a melynek a sűrűsége nem éri el a hidrogéngáz sűrűségének kétszeresét, ellilán a földről.

TÖRVÉNYKEZÉS.

A székelyegyleti takarékpénztár csődügyében ismét fordulat állott be. Ez év elején tudvalevőleg a helybeli kir. törvényszék vádtaácsa család bukás büntette helyett vétés és bukás vétsége miatt rendelte

volt el vád alá helyezést az igazgatóság tagjai ellen. — Most a kir. tábla ismét család bukás vétségeért mondotta ki a vád alá helyezést az igazgatóság hat tagja ellen.

Választási utókövetkezmények. Az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával Homoródoklánd és vidékének hazafias közönsége, nagy tüntetést rendezett Dr Heltai Ferenc volt képviselője ellen. Annak idején, a nemzeti lelkesedéssből kifolyólag megakadályozták, hogy Heltai elmondhassa programbeszédét. Ebből kifolyólag magánosok ellen elkövetett erőszak, súlyos testisértés büntette címén hivatalból vizsgálatot indítottak, mintegy 70 homoródvidéki egyén ellen. Ezek pénteken d. e. 8-tól este 6 óráig, közel 100 tanuval voltak megidézve a helybeli kir. törvényszékhez. A vádat Szabó István kir. alügyész, a védelmet pedig Dr Hinlédér Fels Ernő, az oklándi kerület országgyűlési képviselője, lapunk főszerkesztője képviselte, aki a tárgyalás rendén bizonyítás kiegészítést kért s ennek következtében a főtárgyalást a kir. törvényszék hétfőn d. e. 11 órára elnapolta.

IPAR ÉS KERESKEDELEM.

— **Országos vásár** volt folyó hó 2-án Balászfalván, Harasztkeréken, Kászonaltizen, Marosvécsen és Radnóton, 4-én Korondon, 5-én pedig Alsócsernátonban és Erzsébetvárosban. Julius 6-án Alsóárpás, Drág, Gyeke, Magyarlápós és Mezőörményes (jul. 7-én) Székelykeresztur, Királyfalva, Marosilye, Pusztakamarás, Tasnád; 8-án Alsóvincze, Gyéres, Körösbánya, Szék helységekből volt a vásár. 9-én Topánfalva, 10-én Zsibó, 11-én Retteg, Rozsnyó, Vajdahunyad, 12-én Alsószopor, Berkenyes, 13-án Csikszereda, Medgyes, Pojana. 14-én Sósmező. 15-én Uzdiszentpéter, 17-én Gyergyóditró, 18-án Hadad, 20-án Szilágynagyfalva, Zam, 22-én Kovászna, Nagymás, 23-án Szamosujvár, 24-én Dicsőszentmárton, Gyalu, Vajdakamarás, 25-én Kóhalom, 26-án Bánffyhunad, Gyulaféhérvár, Parajd, Sajóudvarhely, 28-án Buza helysegek orsz. kirakó vásárai lesznek.

Pályázat bakancs-szállításra. A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara tudatja az érdekeltekkel, hogy a m. kir. honvédség részére 1906. évben szükséges bakancsokból 16000 (Tizenhatezer) pár a kisiparosok által fog elkészíttetni. Ezen szállításban részt venni kívánó szakmabeli kisiparosok szabályszerűen kiállított ajánlataikat f. évi július hó 20-án délig a fent nevezett kereskedelmi és iparkamarához adhatják be. Bővebb felvilágosítás is ott nyerhető.

A gyapotár drágulása. A nyers gyapot ára már tavasz óta emelkedik. Az emelkedésnek részben tőzsdetechnikai oka van, mert az amerikai spekulánsok jó termés reményében nagy bírást eladtak, a melyet azonban veszteséggel kénytelenek fedezni, mert a fogyasztás ezidén lényegesen nagyobbodott és az európai szövőgyárak nagy megrendeléseket kaptak későbbi szállításra. A gyapotvetésről is igen

eltérő jelentések érkeznek, a melyeket ellenőrizni igen nehéz. Sok függ az időjárástól, mert csak most jön a kritikus idő, a midőn a gyapot-növény megéri. Az idej amerikai termést 11 millió bála becsülik, a világ összes szükséglete pedig 16 millió bál, a melyből Amerikába 13 milliót számítanak, mert a többi Ausztráliából és néhány szigetről szállítják. Minthogy a múlt évi kampanyból nagy készlet maradt, nem valószínű, hogy a gyapot ára annyira dráguljon, mint tavaly, a mikor Sully szédelgése következtében a mai annak csaknem kétszeresére emelkedett.

— **Az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés marosvásárhelyi kerülete évi beszámoló gyűlését** 1905 évi augusztus 13-án tartja Székelyudvarhelyt, melyre van szerencsém a t. tagokat és érdeklődőket meghívni. Marosvásárhelyt, 1905. június 25. Harmath Sándor, elnök. Sorrend. A gyűlés napján (augusztus 13-án) reggel 6 óra 15 perckor a vendégek érkezése és fogadtatása a székelyudvarhelyi vasúti állomásnál. Elszállásolás. Reggel 8 órakor gyülekezés a Budapest szállóban és indulás a város nevezetességeinek megtekintésére. Dél előtt 11 órakor beszámoló gyűlés a vármegyeház nagytermében a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki megnyitó, tartja Harmath Sándor kerületi elnök. 2. Beszámoló a kerület évi működéséről. Előadó László Gyula titkár. 3. A székely kereskedelem feladatai jövőben. Előadó Bürger Albert társelnök. 4. Állásfoglalás a fogyasztási szövetkezetek tulkapásai ellen. Előadó Gyertyánffy Gábor tag. 5. Elnök, alelnök és választmányi tagok választása. 6. Indítványok. (Csak azok az indítványok tárgyalatnak, amelyek legalább 10 nappal a közgyűlés előtt az elnökségnek Marosvásárhelyre bejelentettek.) Déli 1 órakor társas ebéd a Budapest szállóban. Egy teríték ára 4 korona. Délután 3¹/₂ órakor székely nepünnepele. (Nepviselet, népszokások, székely táncok, verbunk bemutatása és háziiparcikkek kiállítása) Este társas összejövetel a Koronkay-kertben. Az elszállásolás végett kérjük a gyűlésen való részvételt augusztus hó 1-éig az elnökségnek Marosvásárhelyre bejelenteni.

Kirándulások. I. csoport Székelyudvarhelyről indul augusztus 14-én (a Budapest szálló elől) kocsikon reggel 6 órakor. Korond fürdő (borviz- és sósfürdők). Ékezés az nap reggel 9 órakor. Fürdés, ebéd. Tovább utazás d. u. 2 órakor. Parajd (sóbánya). Ékezés d. u. 3 órakor. A banya megtekintése. Tovább utazás d. u. 5 órakor. Szováta fürdő. (Sós tavak, só sziklák.) Tartózkodás másnap delig. Hazautazás augusztus 15-én a sóvárad vasúti állomástól d. u. 1 óra 50 perckor. A budapesti vendégek is másnap (aug. 16.) reggel otthon lehetnek Kocsidij: Székelyudvarhely és Szováta között személyenként 6 korona. Olesó el-látásról a rendezőség gondoskodik. A kirándulásban családtagok is résztvehetnek. Jelentkezési határidő augusztus 1. II. Csoport. Székelyudvarhelyről indul augusztus 14-én reggel 6 órakor kocsikon a Budapest szálló elől. Homoród fürdő (vasas borviz) Ékezés reggel 8 órakor. Tovább utazás d. e. fél 10 órakor. Szentkeresztbánya (vasbánya és hámor). Dobogó és Lobogó fürdők. Ékezés délelőtt fél 11 órakor. Fürdés, a banya és vasgyár megtekintése. Ebéd. Tovább utazás d. u. fél 5 órakor. Tartózkodás másnapig. Tovább utazás kocsikon aug. 15-énd. e. 9 órakor. Utközben a madéfalvi veszedelemet megörökítő emlékmű. Csikszentdomokos. Fehér márvány és sárga mészkőtelepek, közelében a balanbányai rezbánya.

Báthori András erdélyi fejedelem sírja. Érkezés déli 12 órakor. Ebéd. Székely lakóházak és háziipari cikkek megtekintése. Tovább utazás d. u. 2 órakor. Utközben a Maros és Olt folyók forrása s a vaslábmárványbányák Gyergyószentmiklós. Érkezés d. u. 5 órakor. Tartózkodás másnap reggelig. Indulás aug. 16-án reggel 7 órakor. Utközben a szárhegyi márvány és Ditrónál a ditróit telepek megtekintése. Tölgyes (határállomás). Ebéd. A román határ megtekintése. Tovább utazás délután 3 órakor. Borszék fürdő. Érkezés este 6 órakor. Tartózkodás aug. 18-ig. Augusztus 17-én kirándulások a borvíz forrásokhoz, barlangokhoz, kilátó helyekhez. Tovább utazás Borszékra augusztus 18-án reggel 6 órakor. Ratosnya. Érkezés este 6 órakor. Vacsora. Hazautazás a szászrégeni vasúti állomástól este 8 órakor. A budapesti vendégek is augusztus 19-én délre othon lehetnek. A tartózkodást egyébként Borszéken tetszés szerint meg lehet nyújtani. Kocsidíj. Székelyudvarhely és Szászrégen között (az egész kirándulásra) zemélyenként 28 K. Olcsó eljárástól a rendezőség gondoskodik. Az egész hosszú kocsit a Székelyföld természeti szépségeiben és ipari anyagokban leggazdagabb vidékein vizs keresztül. Csupa fenyves erdő, sziklák, barlangok, víz-esések és változatosabb kilátó pontok. A kirándulásban való részvétel Marosvásárhelyre az elnökségnek augusztus 1-éig kérjük bejelenteni, megjelölve, hogy az I-ső vagy II-ik csoporttal tart. A kirándulásban családtagok is részt vehetnek.

A bécsi mérték és a magyar fakereskedelem. Az országó erdészeti egyesület egy anomáliára hívta föl a kereskedelemügyi miniszter figyelmét. Mig ugyanis a kemény fánál már rég be van vezetve a méterrendszer, addig a puhafát még mindig a régi öl, illetve lábmérték szerint fűrészelik. Ennek hátrányát érzik az építőmesterek is, mert a mai építészeti összes számításai már a méterrendszeren alapulnak és így folytonos átszámítás válik szükségessé. Szükséges tehát az anomália megszüntetésére oly értelmű intézkedés, hogy köteleztesse az összes kereskedők és különösen a fűrészgártulajdonosok, hogy a puhafánál eddig használt bécsi mérték helyett a méterrendszer fogadják el.

CSARNOK.

Hegyi dal.

Irta: Farkas Imre.

Hegyi uton föfelé,
Ha viszed a tüszőt;
Ne sok terhet tégy bele,
Mikor összefüzd
Bubánatod köntösét,
Vesd a ködös mélybe,
S a szabadság énekét
Zengd a szüzi légbé.

Kis madárka rád köszönt
Zöld sátras honából,
Hová nap hint fényözönt,
Az árnyék ott távol;
Gond kihal e légben itt,
Szídd magadba kéjjel
S gyermekkorod képeit
Látod szanaszéjjel.

A magánynak zengzetét
Hallgasd mint zsong szertesztét,
S megremeg a tested,
Csak egy patak csörgedez,
Csak egy kicsinyt koppan
S vélnéd Isten hangja ez,
Ha haragra lobbán.

Reszkess... De rebegj imát
Bünid érzetében,
S tán az Isten megbocsát
Nagy szeretetében.

Csak, ki mindig az igaz
Szent ösvényén jár,
Bízó szemmel nézhet az:
A menny kapujára.

IRODALOM.

Honszerelmem. Köttemények (1903—1905). Irta Balázs József. E cím alatt Balázs József ev. ref. lelkész egy kötet költeményt ad ki Beszterczén. Kötetével a nemzeti szellem ébrentartására és fejlesztésére ohajt hatni. Előfizetési ára 3 K, diszkótésben 5 K, mely összeg legkésőbb okt. 1-ig szerző címére beküldendő.

KÖZGAZDASÁG.

A járványos állatbetegségek ismét uralkodnak vármegyénk területén. Miklósfalván, Kányádban, Darócson, Homoródalmáson, Lövétén a sertésvész; Kissolymoson, Szenterszében a sertésorbánc járványosan, illetve szórványosan fellépett s a zárlatokat a hatóság elrendelte. Vargyas község lóállományában a szórványosan uralgott ivarszervi hólyagos kiütés; Böződujfaluban és Zsombor községben a lórübkór megszűnt s a zárlatok feloldattak.

Az udvarhelyvárm. gazdasági egyesülettől.

211—905. szám.

MEGHÍVÓ.

Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesület választmánya folyó hó 11-én délelőtt 9 órakor a vármegyház kis tanácstermében ülést tart, melyre a választmány tagjai tisztelettel meghívotnak.

Tárgysorozat: 1. Homoródszentmárton vásárendélyezése iránti kérése. 2. Tallián Béla bucsuzó és György Endre magyar királyi földmivelésügyi miniszter bemutatkozó leirata. 3. Folyó ügyek.

Székelyudvarhely, 1905. jul. 7.

Az elnökség.

Öntözőcsatornák az Alföldön. A tavalyi szárazság szomorú következményei arra indították az alföldi nagybirtokosok egy részét, hogy öntözőműveket létesítenek az Alföldön. Egyelőre két nagy öntözőcsatorna építését határozták el. Az egyik Arad vármegye északi részét a másik Arad, Csanád és Békésmegyét látná el vízzel. Az utóbbi csatorna 30 ezer hold önözését célozza, mely nagyrészen József főherceg, Almási Dénes és Venckheim Frigyes grófok tulajdonát képezi. A beépítés költségei holdankint 160 koronát tesznek ki s a vízhasználat díja évenként egy holdra 25 koronában lesz megállapítva. Mivel azonban a kisebb gazdák között nincs kellő érdeklődés a rendkívül nagyfontosságú intézmény létesítése iránt, egyelőre csak 10 ezer hold területre terjed ki az építési munkálat. A munkálatok végrehajtását megkönnyíti az a körülmény, hogy a kormány a költségek felét az állam költségvetés terhére átveszi.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

K. M. I. Ujpest. Megkaptuk. Köszönjük a jövő számra épen aktuálissá váló cikkelyt. Szíves üdvözlét!

H. I. Kg. Köszönjük, hogy ránk gondolt. Bármikor szívesen látjuk erőteljes, tartalmas költeményeivel. Kár is volna ilyenkor a hivatott tollat nyugtatni. Akkor szolgáljunk a hazának, mikor arra szüksége van. A t. p-t mai számmal megindítottuk

A KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL.*

Tekintetes Szerkesztő ur!

Meg nem állhatjuk, hogy becses lapjokban nyilvánosságra ne hozzuk azt a hallatlan erőszakosságot, melyet a mi alispánunk lépten-nyomon elkövet velünk. Ugyanis e hó 2-án Sároslóboldogasszony ünnepén Karácsonfalván az a maroknyi katolikusság, kik ez unitárius faluba szorultak, — ősi szokás szerint — búcsut tart, melyben a segesvári, báróthi és székelyudvarhelyi iparosság nagy számmal szokott megjelenni iparcikkeinek eladása végett. Ezen a bucsuvásáron helypénzvámot ugyan nem szednek, hanem könyöradományokat gyűjtenek egy perselybe a kath. egyház számára. Az ily módon gyűjtött pénz fölött aztán valóságos vallás-villongás ütött ki, a melyhez ugyan nekünk semmi köztünk, de annál több van a hatóságoknak a sürü panaszok elintézése miatt, melyeket hol az egyik, hol a másik fél javára döntenek el, és a mit bizonyít az alispánnak ez évben kiadott két egymással ellenkező rendelete. Az egyik megengedi a katolikuskoknak, hogy a bucsuvásáron az egyház számára könyöradományokat gyűjthessenek, a másik rendelet meg tiltja a bucsuvásár megtartását. Van egy harmadik miniszteri rendelet is, mely július 2-ára vásárjogot enged a falunak. Az alispán azonban ezen miniszteri rendelet ellenére kidoboltatta Székelyudvarhelyen, hogy a vásár e hó 3-án tartatik meg, de elfelejtette kihirdetni, hogy Karácsonfalva vásárjogot nyert. Mi ezen zűrzavaros állapotok következtében a vásárelőtti napon felmentünk az alispánhoz megkérdezni, hogy mehetünk-e vásárba? az alispán ur ezt nagy kegyesen megengedte, de azt elfelejtette szintén, hogy azelőtt pár nappal egy tiltó rendeletet küldött a szolgabírónak, hogy a vásár megtartását karhatalommal is akadályozza meg. A falusi előjáróság a csendőrökkel, az alszolgabíróval az élükön, természetesen végre is hajtották az alispán rendeletét, annyira, hogy hajszálon függött csupán, hogy az elkeseredett iparosság és a hivatalos közegek között véres összeütközés nem történt.

Már most kérjük a nagy közönséget mondjon itéletet az alispán ténykedése fölött, a ki délelőtt kidoboltatta a vásár betiltását és délután megengedi, hogy bátran mehetnek a vásárba az iparosok.

Mi lett volna akkor, ha az a fiatal szolgabíró, a ki azzal fenyegetőzött, hogy ha be nem pakolnak az iparosok, hát az alispán ur rendelete folytán a fegyveres erőt fogja használni? Mit gondol az alispán ur? Hisz még az egyik fegyveres erő használatából ki se gázolt, már a másikkal fenyegetőzik? Mert még mindnyájunknak élénk emlékezetében van az a brutális eljárás, a mi a választások alkalmával történt. Ha az alispán ur előtt ilyen olcsó a polgárok élete, akkor csak rajta!

Több iparos.

* Ezen rovatban helyet adunk minden közérdekű felszólalásnak, de a felelősség a beküldőt terheli. Szerk.

Előfizetési felhívás.

A »Székely-Udvarhely« hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap megjelenő függetlenségi és 48-as politikai ujság, az Udvarhelyvármegyei függetlenségi és 48-as Kossuth-párt lapjára ezennel előfizetést nyitunk.

Aki szereti az őszinte, igaz magyar szót; aki hiva a Székelyföld magyar nemzeti hivatásának és hazánk függetlenségének, csatlakozzék a »Székely-

Udvarhely« kibontott zászlója alá.

Lapunk előfizetési ára a régi marad s ez a címlapon részletesen fel van sorolva.

Vidéki előfizetőinket kérjük az előfizetések megújítására és ismerőseik körében a »Székely-Udvarhely« ajánlására, valamint az esetleges hátralékok sürgős kiegyenlítésére, nehogy a lap küldését megszüntetni kelljen.

Tisztelettel:

A kiadóhivatal.

Politikai felelős szerkesztő:

Dr Hinléder Fels Ákos.

Társ-szerkesztő és laptulajdonos

Betegh Pál

Kiadja: Betegh Pál és Társai ujságkiadó intézete.

Helyközi telefonszám 15.

Állandó, észszerű és ügyes reklámozás minden gyári, kereskedelmi, ipari vállalatnak, üzletnek a lelke, rugója, az éltető eleme.
Hogyan, hol és mikor hirdethető a legsikeresebben, legjobban és legolcsóbban, megtudható az

Általános Tudósító

hirdetési osztályánál,

tulajdonos LEOPOLD GYULA szerkesztő
BUDAPEST, VII, Erzsébet-körút 54. sz.

ahol kiváló szakértelemmel, odaadó lelkiismeretességgel, pontossággal és olcsón eszközölnék hirdetések és reklámokat az összes budapesti, vidéki és külföldi lapokban és naptárakban.

Sz. 2949—905. szl.

Pályázati hirdetmény.

A lemondás folytán megüresedett Udvarhelyvármegye székelykereszturi járás bordosi körbábai állásra ezenel pályázatot nyitok és felhivom az érdekelteket, hogy szabályszerűen felszerelt folyamodványaikat folyó évi augusztus hó 15-ig annál is inkább adják be, mert a később beérkezett folyamodványokat figyelembe venni nem fogom. Javadalmazás 100 korona fizetés, 40 korona lakbér

Székelykeresztur, 1905 jun 29.

BIRÓ DÉNES,
szolgabíró.

1—2

KÉRJEN

csak
Seller és Kary féle

MIAM VÁSÁROLJ oly kereskedőknél, kik hirdetnek, mert ezek intelligensek és jól fogsz járnai.

FRANKLIN.

MEGGAZDAGODÁSHOZ vezető ut, a nyomda-festéken keresztül vezet.

BARNUM.

MIKOR A KERESKEDŐ pihen, helyette a reklám dolgozik.

CARNEGIE.

A »SZÉKELY-UDVARHELY« hirdetése a legeredményesebb.

legjobb tisztítószert minden lábbelhez, fekete és sárga színben. Különösen ajánlható boxcaif, oscaría, chevreaux és lakcipőhöz. Bécs, XI/II

A felelős szerkesztő helyett:

Betegh Pál

Őszi trágyázáshoz a
Thomassalakliszt

helvesen alkalmazva, minden növénynek legjobb és lezole-óbb foszforsavas műtrágyája. Kivánatra szakmunkákkal és árajánlattal készségesen szolgál

KALMÁR VILMOS

Budapest, VI., Teréz körút 3. sz.

a Thomassalakgyárak, Berlin, vezérképviselője a magyar korona országainak területén. Óvakodjunk a hamisításoktól és figyeljünk a védjegyre! Minden zsák ólomzárral és tartalomjelzéssel van ellátva.

Aki gyorsan és előnyösen házat, birtokot, üzletet, árut venni vagy eladni akar,

Aki bármiféle állást vagy foglalkozást keres, o o o

Aki lakást, üzletet, birtokot stb. bérbé venni vagy adni kíván, o o o o o o o

Aki társat, pénz kölcsönt stb keres, o o o o o o o

Aki szakácsnőt, o o szobalányt, mindenest. gyermekleányt keres, o o o o

Aki férjhez menni, nősülni, vagy más ismeretséget, vagy levelezni akar, o o o

biztosan és leggyorsabban eléri célját, ha igénybe veszi

a „SZÉKELY-UDVARHELY” apró hirdetés rovatát.

Sz: 22—905

HIRDETÉS.

Gyepes községi főbíró közhírré teszi, hogy az 1906 évi január 1-étől 1908 december 31-ig (három évre) a község korcsma-helyisége folyó évi július 23-án d. u 1 órakor kezdődő árverésen haszonbérbe fog adatni. A haszonbérelő nevére az italmérségi engedélyt át fog iratni. Árverezni szándékozók kötelesek a haszonbér-összeg 10 százalékos

bána'pénzét letenni, mely ez év negyedében tudatik bele.

Kikiáltási ár 620 korona. A feltételeket a községi bírónál bármikor megtekinthetik.

Gyepes, 1905. július 4-én.

CZIRJÁK ISTVÁN, főbíró

Legolcsóbb és legesinosabb nyomtatványokat készít **Betegh Pál és Társai** nyomdája Székelyudvarhely.

„Hermandol“ klozet-papír a legjobb!

HEGEDŰ, VONÓ, KELLEK ÉS HUROK

SZIVAR-, SZIVARKA-,

DOHÁNYTÁRCAK

ERSZÉNYEK ÉS PÉNZTÁRCAK

MONOGRAMMOK levélpapír és fehérenemű bélyegzéshez, minden betűvel, 1 d. b 1 kor. Kaphatók

BETEGH PÁL ÉS TÁRSAI

könyv- és papirkereskedésében Székelyudvarhelyt.

Mesés és imakönyvek, zeneművek!

Papírok, írószerek, szivacsok!

Olcsó legyek és díszműanyagok!

FONOGRÁF ÉS GRAMOFON

Helyszűke miatt fonográf és gramofon tetemesen leszállított áron eladó **Betegh Pál és Társai** könyv- és papírüzletében Székelyudvarhelyen.

Ernst György CUKRÁSZDÁJA ÉS KÁVÉHÁZA

Székelyudvarhelyen, Batthyány-tér 5. szám alatt.

Mindennap kitűnő fagyalutok, friss torták, izletes cukrász-sütemények, jeges és tejes kávé kapható.

HERMANN GYÖRGY

FESTŐ ÉS ARANYOZÓ SZÉKELYUDVARHELYEN KOSSUTH-UTCA 16. SZÁM ALATT

Ajánlom magamat a műfestészet többféle ágában u. m. templom, arckép és díszleklapok, valamint címtáblák festésére. Fővállalok új templomi berendezéseket régi oltárokat, szószékeket stb. kiújítok, festek és aranyozok, legszebb kivitelben és jutányos árban. Továbbá műkedvelő ifjaknak, kik a festészetben bevezető utmutatást óhajtanak nyerni, oktatást adok óránként egy korona díjért.

BÁMULATOS OLCSÓSÁGU

KÉPES LEVELEZŐLAPOK

melyek az ezredéves kiállítás főbb nevezetességeit, hazánk nagyobb városait, vidékeit és a történelemből vett eseményeket ábrázolják, előnyös és nagy vételnél fogva bámulatos olcsón

2 darab egy krajcár

Udvarhelymegyében csakis

Betegh Pál és Társai papirkereskedésében Székelyudvarhelyen

kapható, ahol óriási választék áll különféle művészi tárgy- és helyi képes lapokból a n. é. közönség rendelkezésére.

Hetenként ajándékok képes levelezőlapokban!

Fűszer-, porcellán- és üvegkereskedés!

Csodálatos olcsó a Borhegyi borviz!

— Üvegenként csak 8 fillér. —

Ezen természetes ásványvizet kitűnő eredménnyel használják: hurutos bántalmakban, idült hörghurutban, a gümőkór lerakódásának első stádiumában, a gyomor rendellenes működésében, a májműködés és epekészítés rendeltenségeiben, az epekövek eltakarítását szembe- tünően könnyíti, a bélhurut minden nemében, a nyálkás aranyrban, hasszervi dugulásokban, huygkó képződéseiben, mézes huygárban, görvély- és mirigydagokban, angolkóros csontlágulás- és sorvadásokban. — A legkitűnőbb üdítő ital, borral vegyítve páratlan! — Hetenkint háromszor friss töltés! — Raktári SZENTPÉTERY GERGELYNÉL, Székelyudvarhelyt

Kászoni Főút vize 14 fillér!

Baross-forrás borvize 8 fillér

Kérem a cégre ügyelni!

Rösler és Gábor vaskereskedése

„Az arany patkóhoz“ Székelyudvarhelyen

Van szerencsénk a nagyérdemű közönségnek szives tudomására hozni, hogy a napokban Székelykeresztúron, a Kossuth- téren fióküzletet nyitottunk.

Ajánljuk jól berendezett vasüzletünkben kapható styriai acélvassal és kőrisfagerendelyel ellátott miskolci váltókéinket jótállás mellett; mindenféle ekerészeket, legjobb faju acélkapát, kaszát, ásót, lapátot, csákányt, fejszét, 2, 3 és 5 águ acél villát, mindenféle ajtó-, ablak- és butorvasalásokat, acél szerzőmokat, brassói portlandcementet, Hunyadi-vasat, sodrony és kovácsolt szeget, csavarokat stb. minden e szakmába vágó vasárúkat legelőnyösebb árban és figyelmes kiszolgálás mellett.

Végül felhívjuk a tisztelt közönség figyelmét az első rangú gyárakból nagy választékban beszerzett többféle legjobb szerkezetű varrógépraktárunkra, melyek felelősség mellett igen előnyös árban, esetleg részletfizetésre is kaphatók.

A n. é. közönség becses bizalmába ajánlván magunkat s jóindulatu szives pártfogását kérve, kiváló tisztelettel

Rösler és Gábor Székelyudvarhely
fióküzlet Székelykeresztúron.

ÚJ VASKERESKEDÉS

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

férfi és női divat-áruháza

Székelyudvarhely, Batthyányi-tér 4. sz.

Ajánlja dusan felszerelt áruraktárát férfi és női ruhaszövetekben a legolcsóbtól a legfinomabbig, mindennemű ruházati cikkekben. Kész férfi és iskolás gyermekruhákban.

Férfi és női diszkalapok, cipők és nagy választék fehéreneműekben, kitűnő hazai gyártmányu vásznakban, asztalneműekben és butortakarókban, futószőnyegekben, nagy szőnyegekben.

Összes ruhadiszek, nap- és esőernyőkben nagy választék.

Szabó- és kárpitos kellekben, bluzok és alsószoknyákban állandó nagy raktár.

Legolcsóbb árak!

Úti bőröndök a legnagyobb választékban.

Szappanok, illatszerek, fog- és ruhakelék

Gyertyánffy J. fiai vasnagyszerkedésében Székelyudvarhelyen.
Gróf Roon-féle lábatlani Cementgyár állandó nagy raktára páratlan jó minőségű román és portland cementből zsákok és hordókban legolcsóbb árakban.

Olcso pénz

Székelyudvarhelyt, Kossuth Lajos utca 16. sz. a. (Betegh Pál és Társai könyvkereskedésével szemben) jelzálog-forgalmi irodát nyitottam és az érdeklődő közönség becses tudomására adom, hogy 4—4 és fél százalékkal mellett már 300 koronától kezdve olcsó kölcsönöket eszközölök.

Ugyszintén adás-vételeket, birtokok, erdők és hanyatermékek értékesítését is elvállalom. Mérsékelt díjazás előleges megállapodás szerint, az ügyletek lebonyolítása után.

Értekezhetni naponta d. e. 8—12-ig, d. u. 2—5 óráig. Levél útján is szívesen szolgálok díjtalan felvilágosítással, megfelelő válaszbélyeg ellenében.

148 **Árvátfalvi Bokor András**

Gyarmathy István

épület és butor asztalos

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 40. sz. alatt elvállal és pontosan teljesít minden e szakba tartozó munkákat. — Mindenféle alkalmakra készít csinos ajándék- és emléktárgyakat a legújabb rajzok és minták szerint, jótállás mellett. — Jelszava: **szolid munka, jutányos ár és pontosság!**

HIRLAPOK, FOLYÓIRATOK, ZENEMŰVEK és bármely más irodalmi munkák eredeti áron. minden költség felszámítása nélkül való beszerzését a leggyorsabban és legpontosabban teljesíti **Betegh Pál és Társai könyvkereskedése** Székelyudvarhely.

Izákosság nincs többé!

Kivánatra bárkinek bérmentesen küldünk egy próbát a Cozaporból. Kávé tea, étel vagy szeszes italban egyformán adható az ivó tudta nélkül.

A COZAPOR többet ér, mint a világ mindegyik szobeszedő a tartózkodásról, mert csodálatos ellenállóképessé teszi az izákosságok a szeszes italt.

A COZA oly csendesen és biztosan hat, hogy azt felesleg, testvér avagy gyermek egyaránt, az ivónak tudta nélkül adhatja és az illető méla csak nem is sejt, mi okozta javulását.

COZA a családok ezreit hékítette ki ismét sok ezer férfit a szegény és becselenségtől, megmentett, kik később józan polgárok és ügyes üzletemberek lettek. Temérdek fiatal embert a jó utra és szerencséhez segített és nagyon sok embernek életét számos évvel meghosszabbította.

Az intézet, mely a COZAPOR tulajdonosa, mindazoknak, kik kívánják, egy próba-adagot és egy köszönő irással telt könyvet díj- és költségmentesen küld, hogy így bárki is meggyőződhessen biztos hatásáról. Keszkesküdjünk, hogy az egészségre teljesen ártalmatlan.

128

INGYEN PRÓBA 186. SZ.
 Vágja ki ezen szelvényt és küldje még ma az intézetnek, (Levelek 25 fill., lev. lapok 10 fillérrel bérmentesítendőek.)

COZA INSTITUTE
 (Dept. 186.)
 62, Chancery Lane,
 London, Anglia.

„AGRARIA”

GÖZCSÉPLŐ KÉSZLETEK KEDVEZŐ FELTÉTELEK MELLETT GYÉREK ÜZLETEK IS KÖTTETNEK

A SZAB. OSZTR. MAGYAR ÁLLAMVASUT-TÁRSASÁG RESICZAI MEZŐGAZDASÁGI GÉPGYÁRÁNAK VEZÉRÜGYNÖKSÉGE.

NICHOLSON GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG GAZDASÁGI GÉPOSZTÁLYÁNAK VEZÉRÜGYNÖKSÉGE.

ÁZ „AGRARIA” HAZÁNKBÁN AZ EGYEDÜLI IPARTERJESZTŐ VÁLLALAT, MELY KIZÁRÓLAG MAGYAR GYÁRTMÁNYOKAT HOZ FORGALOMBA.

„FONTOS”

ÁLTALÁNOSAN ELISMERVE!

A VESZPRÉM VÁRMEGYEI GAZDASÁGI EGYESÜLET KIÁLLITÁSÁN BEMUTATOTT NYILVÁNOS SZÁNTÁSÉRT MAGYAR ARANY ÉREMMEL ÉS DISZOKLEVÉLLEL KITÜNTETVE.

PÁROS SORU VETŐGÉPEINK TULSZÁRNÁLTAK AZ IDEGEN GYÁRTMÁNYOKAT ARANY ÉREMMEL KITÜNTETVE. MINDEN TALAJHOZ MEGFELELŐ VETÉSI UTASÍTÁS = JUTÁNYOS ÁRAK =

SÜRGÖNY VAGY LEVÉLCZIM: **„AGRARIA” BUDAPEST**

ÁRJEJEGYKÜNK MINDEN GAZDÁNAK FONTOS TANÁCSADÓ ÉS KIVÁNATRA DUMENTESEN KÜLDETIK!

EGYSZERI átsimitás

SCHICHT - szappannal

(«szarvas» vagy «kules» szappan) pótol KÉTSZERI átsimitást közönséges szappannal.

Schicht-szappan a legjobb és használatban a legolcsóbb!

180

CLAYTON & SHUTTLEWORTH LTD

Budapest, Váci-körút 63.

Által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcséplőgépek,

szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, löhere-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák, sorvetőgépek, Planet jr. kapálók, szecskavágók, répavágók, kukoriczamorzsológok, darálók, őrlőmalmok, egytetemes acél-ekék, 2- és 3-vasu ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL ÉS TÁRSAI

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

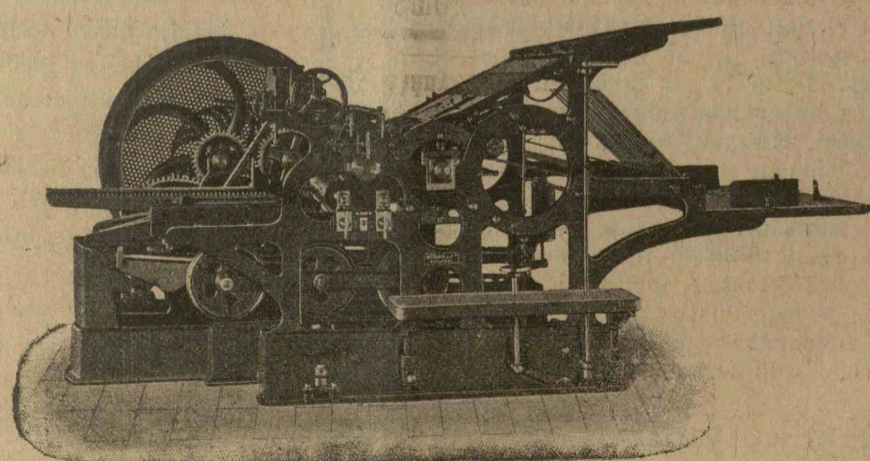
Versenyt kizáró olcsó árban elfogad és szakszerű, izléses kivitelben készít el mindennemű

nyomtatványt és könyvkötői munkát

Költségvetés ingyen és bérmentve!

Egyleteknek és könyvtáraknak különösen mérsékelt árszabás! Egyházi, iskolai, szolgabírói, községi, körjegyzői, ügyvédi, végrehajtói nyomtatványok áruháza

— A Székelyföld legnagyobb és legolcsóbb nyomtatvány-raktára.

Folyóiratok, hírlapok, irodalmi művek eredeti áron, költségfelszámítás nélkül megrendelhetők.

Zeneművek papír-, író- és rajzszerék nagy választékban és olcsó árban!

Teljes könyvtár- és irodaberendezések mérsékelt árak mellett. Szakszerű, kifogástalan kivitel!

SZÉKELY-UDVARHELY c. legelterjedtebb független lap szerkesztősége és kiadóhivatala.

Nyomatott Betegh Pál és Társai könyvnyomtató intézetében Székelyudvarhelyt, 1905.